

Berzsenyi Dániel *A csermelyhez* című szerelmes versét e strófákkal kezdi:

Oh csermely, arra térsz, látom,
Csendes görgedezéssel,
Merre az én sohajtásom
Repül epedezéssel.

Nyilván az lenne az igazán szép felfedezés, ha a költő alkotta vers helyszínét pontosan be tudnánk azonosítani, ám hiába van történeti forrásunk egy niklai vízfolyásról, sajnos ez alapján csak azt tudjuk megállapítani, hogy az idézett sorokat biztosan nem ez a helyszín ihlette.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Levéltár őrzi a Pécsi Kultúrmérnöki Hivatal iratait, egyebek közt a niklai vízimalomra vonatkozó dokumentumokat is. De mit is takar ez a ma már kissé idejét múltnak tűnő fogalom, mi is volt az a kultúrmérnöki hivatal? A mai terminológia a vízügyi igazgatás egyik területi szervének nevezné ezt az intézményt.

A kultúrmérnöki hivatalokat 1879-ben a mezőgazdaság vízgazdálkodási feladatainak ellátására hozták létre a földművelésügyi minisztérium szervezetébe tagozódva. 1881-ben nyolc, az 1910-es években pedig már tizenkilenc hivatal működött országszerte. Feladataik rendkívül szerteágazóak, ezek közé tartozott a belvízrendezés és lecsapolás, az alagsövezés és öntözés, a nem hajózható folyók szabályozása, a patakrendezés, a vízmosás-megkötés, szikjavítás és a halászati ügyek felügyelete is. Természetesen ide sorolták a különféle vízfolyásokon, patakokon létesített malmok működésének felügyeletét is.

A pécsi kultúrmérnöki intézmény 886-os számot viselő vízikönyve a niklai vízimalomra vonatkozó iratokat foglalja magában. Az I. kerületi (pécsi) kultúrmérnöki hivatal 1887. évi 282. számon előterjesztést tett a niklai közbirtokosság nevében. Az alispáni határozat – ma úgy mondanánk – megadta a niklai közbirtokosság malmának és birkaúsztatójának fennmaradási engedélyét.

Az 1885. évi XXIII. – a korabeli szóhasználatnál élve: vízjogi – törvény végrehajtását szabályozó rendelet (45.689/ 1885.) értelmében bemutatták azt az iratot, amely bizonyította, hogy a „vizi mű” a törvény életbe lépésétől visszafelé számított 20 év óta háborítatlanul fennállt anélkül, hogy mások jogos érdekeit sértette volna. Ezt aényt közölték az illető községgel, s mivel a bejelentést senki sem támadta meg, a közbirtokosok megkapták a létesítmény működtetéséhez való hozzájárulást.

A vízimalom létrejöttének pontos idejét nem tudjuk meghatározni, csak azt jelenthetjük ki, hogy a törvény megjelenése előtt húsz évvel már biztosan létezett. Fényes Elek 1851-ben Pesten megjelent leírásában – *Magyarország geographiai szótárában* – viszont még nem szerepel, ezért megállapítható az is, hogy milyen dátum után építették vízimalmunkat.

A Kaposváron 1889. szeptember 19-én kelt határozatról a közbirtokosságot képviselő Berzsenyi Sándor gondnokot és a községet a marcali járás főszolgabírója

